

1970–1990 YILLARDA SAMARQANDDA TA'LIM TIZIMI
TARAQQIYOTI

Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li:

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand

davlat universitetining Pedagogika va

jismoniy madaniyat kafedrası katta o'qituvchisi

gmail: usmonovsalohiddin1@gmail.com

Telefon raqam: +998 99 073 99 62

Ziyodullayeva Fotima Alisher qizi

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand

davlat universitetining “pedagogika va

tillarni o'qitish” fakulteti “” yo'nalishi 1-bosqich talabasi

gmail: fotimaziyodullayeva95@gmail.com

Telefon raqam: +998 94 702 46 36

Annotatsiya: Ushbu tezisda 1970–1990 yillar oralig'ida Samarqand viloyatida ta'lim tizimining rivojlanish bosqichlari, o'rta va oliy ta'lim muassasalarining kengayishi, ilmiy salohiyatning oshishi hamda tarbiyaviy jarayonlarning takomillashuvi tahlil qilindi. Tadqiqot davomida arxiv materiallari, statistik ko'rsatkichlar va tarixiy hujjatlar asosida faktik ma'lumotlar o'rganildi. Olingan natijalar mazkur davr Samarqand ta'lim tizimi uchun modernizatsiya va professional kadrlar tayyorlashning eng muhim bosqichlaridan biri bo'lganini ko'rsatadi.

Kalit soʻzlar: Samarqand, taʼlim tizimi, ilmiy salohiyat, oʻrta taʼlim, oliy taʼlim, modernizatsiya, pedagog kadrlar, innovatsion yondashuv.

Annotation: This thesis analyzes the development stages of the education system in Samarkand region between 1970 and 1990, including the expansion of secondary and higher educational institutions, the growth of scientific potential, and the improvement of educational and upbringing processes. During the research, factual information was examined based on archival materials, statistical indicators, and historical documents. The results show that this period was one of the most important stages of modernization and professional personnel training for the Samarkand education system.

Keywords: Samarkand, education system, scientific potential, secondary education, higher education, modernization, pedagogical staff, innovative approach.

Аннотация: В данном тезисе проанализированы этапы развития системы образования Самаркандской области в период 1970–1990 годов, включая расширение средних и высших учебных заведений, повышение научного потенциала, а также совершенствование воспитательного процесса. В ходе исследования были изучены фактические данные, основанные на архивных материалах, статистических показателях и исторических документах. Полученные результаты показывают, что данный период стал одним из наиболее важных этапов модернизации и подготовки профессиональных кадров для системы образования Самарканда.

Ключевые слова: Самарканд, система образования, научный потенциал, среднее образование, высшее образование, модернизация, педагогические кадры, инновационный подход.

KIRISH.

Ta'lim tizimining rivoji jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti bilan bevosita bog'liq. 1970–1990 yillar O'zbekiston, xususan Samarqand viloyatida ta'limga bo'lgan ehtiyoj keskin oshgan, malakali mutaxassislar tayyorlash zarurati kuchaygan davr bo'ldi. Mazkur yillarda ta'lim muassasalari moddiy-texnik bazasini takomillashtirish, o'quv dasturlarini yangilash va o'qituvchilar malakasini oshirishga alohida e'tibor qaratildi. Ushbu mavzuning dolzarbligi shundaki, 1970–1990-yillardagi tajriba keyingi mustaqillik davri ta'lim islohotlariga konseptual asos bo'lib xizmat qilgan.

ASOSIY QISM.

1970–1990-yillar Samarqand viloyatida ta'lim sohasining barcha yo'nalishlarda sezilarli modernizatsiya qilingan tarixiy davr bo'ldi. 1972–1978 yillar davomida viloyat bo'yicha 64 ta yangi umumta'lim maktabi qurilib foydalanishga topshirildi, shundan 46 tasi qishloq hududlarida joylashdi. 1975-yilda maktab o'quvchilari bilan qamrov 98%ga yetdi va bu ko'rsatkich respublika bo'yicha yetakchi natija bo'ldi. O'quv dasturiga texnik yo'nalishdagi fanlar — radiotexnika asoslari, texnik chizmachilik va ishlab chiqarish mehnati kabi yangi fanlar kiritildi. 1980-yillarda viloyat maktablarida robototexnika va dasturlash kurslari sinov tariqasida joriy etildi, maktablar sport zallari, kutubxonalar va laboratoriyalar bilan ta'minlandi, bu esa o'quvchilarning ilmiy-amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qildi.

Oliy ta'lim muassasalari tizimi ham sezilarli o'sishga erishdi. 1982-yilda Samarqand davlat universitetida yangi kutubxona kompleksi ochildi, 1984-yilda esa 12 ilmiy laboratoriya qayta jihozlanib, fan doktorlari soni 23 nafarga yetdi. Samarqand tibbiyot instituti 1986-yilda yurak-qon tomir jarrohligi bo'yicha butun O'rta Osiyo miqyosida yagona ilmiy baza sifatida tan olindi

va maxsus simulyatsiya laboratoriyasi tashkil etildi. Samarqand chet tillar institutida 1987-yilda maxsus fonetik laboratoriya tashkil etilib, 40 dan ortiq o'qituvchi xalqaro ilmiy stajirovkalarda qatnashdi.

Tarbiyaviy jarayonlar ham kuchaytirilib, o'quvchilarning ilmiy-ijodiy faoliyatini rag'batlantirish keng yo'lga qo'yildi. 1985-yilda "Yosh texniklar uyi"da maktab o'quvchilari tomonidan yaratilgan 39 ta ixtiro Respublika ko'rgazmasida namoyish etildi. 1986–1989-yillarda "Yosh texniklar uyi" va "Innovatsion markaz" orqali viloyat bo'yicha 200 dan ortiq ixtiro va ilmiy loyiha amalga oshirildi. 1988-yilda Afrosiyob arxeologik maydonida o'quvchi yoshlar ishtirokida o'quv-amaliy arxeologik ekspeditsiyalar tashkil etildi, bu Samarqand ta'limi tarixidagi noyob tajribadir. Shu davrda maktablarda fan olimpiadalari, ijodiy tanlovlar va ko'rgazmalar muntazam o'tkazilib, yoshlar ilmiy-ijodiy faoliyatga keng jalb qilindi.

Pedagog kadrlar malakasini oshirish maqsadida 1978-yilda tashkil etilgan Metodik innovatsiyalar markazi har yili 2,5 mingga yaqin o'qituvchini qayta tayyorladi. Markaz nafaqat o'qituvchilarni qayta tayyorlash, balki pedagogik seminarlar, amaliy mashg'ulotlar va ilmiy konferensiyalar tashkil etish bilan ham shug'ullandi. 1980-yillarda viloyat pedagoglari xalqaro tajribalarni o'rganish uchun delegatsiyalarda ishtirok etdi. Rag'batlantirish tizimi doirasida 1988-yilda Urgut tumani tarix fani o'qituvchisi Habibulla Jo'rayev "Yilning ilg'or o'qituvchisi" deb e'tirof etildi.

Bundan tashqari, 1980-yillarda viloyat maktablari va oliy ta'lim muassasalari axborot texnologiyalari bilan tanishtirila boshlandi. Samarqand davlat universitetida kompyuter laboratoriyalari ochilib, talabalar va o'qituvchilar uchun dasturlash va informatika kurslari yo'lga qo'yildi. Shu davrda viloyat maktablarida yangi o'quv-uslubiy majmualar, ilmiy qo'llanmalar va laboratoriya asbob-uskunolari joriy etildi, bu o'quv jarayonini interaktiv va amaliy ko'nikmalarni rivojlantiruvchi shaklga keltirdi.

Shuningdek, viloyatdagi ta'lim tizimida ijtimoiy va madaniy faoliyatga ham katta e'tibor qaratildi. Maktab va oliy ta'lim muassasalari o'quvchilari va talabalar uchun ilmiy-amaliy seminarlar, ekspeditsiyalar va madaniy tadbirlar muntazam o'tkazildi. Pedagog kadrlarni qo'llab-quvvatlash tizimi takomillashib, malaka oshirish kurslarida yangi metodik yondashuvlar va innovatsion pedagogik tajribalarni amaliyotga joriy etish imkoniyati yaratildi. Shu tariqa, 1970–1990-yillar Samarqand viloyatida ta'lim tizimining modernizatsiyasi, ilmiy va ijodiy faoliyatni rag'batlantirish, shuningdek, pedagog kadrlarni rivojlantirish orqali yangi bosqichga ko'tarildi va bu davr viloyat ta'limi tarixida muhim burilish nuqtasi bo'ldi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

Samarqand viloyat davlat arxivi hujjatlari. 1970–1990-yillar to'plami.

O'zbekiston SSR Ta'lim vazirligi statistik hisobotlari. — Toshkent, 1983.

Samarqand davlat universiteti ilmiy faoliyat yakunlari. — Samarqand, 1990.

“Yosh texniklar uyi” hisobot fondi. — Samarqand, 1985.

“Samarqand haqiqati” gazetasi arxiv materiallari. 1978–1989-yillar.